

Kronik

Christian IV, Det kongelige Bibliotek og Rundetårn

I det gamle København nær universitetet og lige over for de af Christian IV byggede studenterboliger ligger Trinitatis Kirke. I kirkens loftssal med indgang fra Rundetårn illustrerer Det kongelige Bibliotek med udstillingen *Mellem Himmel og Jord* tro, videnskab og åndsliv på Christian IV's tid.

Personligt var Christian IV mere interesseret i arkitektur, billedkunst og musik end i boglig lærdom og videnskab, men virksom og nationalbevidst som han var, støttede han videnskaberne og landets lærdomsinstitutioner, som de manifesterede sig i Københavns universitet og adelsakademiet i Sorø, oprettet 1623. Den store bogsamling, han havde arvet fra Christian III og Frederik II, skænkede han 1605 til universitetet, og netop Rundetårn og Trinitatis Kirke er varige monumenter over hans kulturindsats, idet han med opførelsen af disse bygninger skænkede de astronomiske studier et observatorium, studenterne en kirke og universitetet en ny og rummelig bibliotekssal på kirkeloftet.

Ved at lade *Tycho Brahes* elev *Christian Longomontanus* indrette observatoriet kan kongen siges at have rådet bod på sin strenge fremfærd mod Tycho Brahe i 1590-erne. Konflikten bragte som bekendt den berømte astronom i eksil, men den skyldtes alene kongens vrede over Brahes forsømmelser som embedsmand, ikke uvilje mod den astronomiske videnskab, der fortsat blev dyrket af Brahes elever i Danmark.

Christian IV's særlige interesse for historieskrivningen var uden tvivl motiveret af nationalpolitiske grunde. Rigskansler *Arild Huitfeldt* havde dediceret ham sin banebrydende danmarkskrønike (1595-1603) - med opfordring til kongen om at læse den som et fyrstespejl! - men den var skrevet på dansk. For at Danmark som andre nationer kunne have et historieværk, der på værdig måde præsenterede landets glørværdige fortid for et europæisk publikum, ansatte kongen de nederlandske filologer

Fra åbningen af 'Mellem Himmel og Jord' på Rundetårn: Overbibliotekar Erland Kolding Nielsen flankeret af rigsbibliotekar Morten Laursen Vig og fhv. rigsbibliotekar (og overbibliotekar ved Det kongelige Bibliotek) Palle Birkelund.

Johannes Pontanus og *Johannes Meursius* som kongelige historiografer, og i 1630-erne udkom da den ønskede danmarkshistorie på latin. Den blev i mange år den almindelige kilde til udlandets kendskab til dansk historie.

De vigtigste kulturkontakter med udlandet formidledes dog gennem danske studie- og dannelsesrejser syd- og vestpå. Man har for Christian IV's regeringstid beregnet, at godt og vel 15% af alle danske studenter foruden mange adelsjunkere foretog rejser til udenlandske akademier og studiecentre. Ofte gik turen først til Tyskland, Nederlandene og Schweiz, senere til Frankrig og Italien. Men også England blev efterhånden inddraget i ruten, og da Christian IV 1606 aflagde besøg hos sin svoger kong James, fulgte der både professorer og studenter med i hans følge. Med sig hjem bragte de unge en bredere horisont, sprogfærdighed og nye impulser. Det kongelige Biblioteks samling af stambøger vidner om erhvervede personkontakter, ligesom talrige trykte bøger ved ejernotitser viser, at de blev anskaffet under ophold i udlandet.

Men Danmark var også ydende part. Videnskabelig og teologisk litteratur blev falbudt på bogmesseerne i Tyskland eller ikke sjældent trykt i Tyskland og Nederlandene. F.eks. forfattede den produktive universitetsprofessor *Caspar Bartholin* latinske håndbøger i de filosofiske fag, der nåede adskillige oplag i Tyskland, og kendt af alle medicinere blev den lærebog, han fra 1611 udgav i anatomi, *Anatomicæ Institutiones*. Den blev grundbogen i faget over det meste af Europa, ikke mindst efter at hans endnu mere berømte søn *Thomas Bartholin* fra 1641 ajourførte den i nye udgaver forsynet med billeder. Frem til 1690 udkom bogen i ialt 33 udgaver og oversæt-

telser, og så er heri ikke medregnet en oversættelse som en stormogul i Delhi skal have ladet foretage "in Indicam lingvam" (på indisk).

I eftertidens øjne står nok *Ole Worm*, også han læge og professor, som periodens betydeligste forsker. Ved sin trang og evne til systematisk iagttagelse ydede han en varig indsats på to områder: i sin egenskab af indsamler til museer og som udforsker af den nordiske fortid. Via kontakter i ind- og udland tilvejebragte han gennem en menneskealder et imponerende museum bestående af naturhistoriske, etnografiske og arkæologiske genstande til demonstrationsbrug. Efter flere foreløbige kataloger blev samlingen definitivt beskrevet i den statelige publikation *Musæum Wormianum* udgivet kort efter hans død og trykt i Amsterdam 1655. Karakteristiske genstande herfra, der kan eftervises i danske museumssamlinger, er lagt frem i udstillingens rekonstruktion af museet, genskabt efter publikationens kobberstukne titelblad.

Som oldforsker publicerede Worm bl.a. 1641 en beskrivelse af det berømte guldhorn, der blev fundet to år tidligere på en mark i Sønderjylland, og 1643 forelagde han for den lærde verden et tålmodigt forberedt arbejde, en systematisk beskrivelse af de danske runemindesmærker, hvortil materialet var indsamlet med Christian IV's støtte. Sammen med Sorøprofessoren *Stephan Stephanius'* kommenterede udgave af Saxo Grammaticus' Danmarkshistorie (1645) udgør *Danicorum monumentorum libri sex* Christian IV-tidens grundlæggende bidrag til udforskningen af den dansk-nordiske fortid.

Mellem Himmel og Jord

Overbibliotekar Torben Niensens tale ved åbningen af Christian IV-udstillingen i Rundetårn:

Denne udstilling er kaldt "Mellem Himmel og Jord"; der har været forskellige bud på titlen, og jeg skal ikke sige noget imod den, men bare strejfe den mulighed at slette præpositionen, for man tør jo nok sige, at både himlen og jorden i høj grad er håndgribeligt medagerende.

Bygningskomplekset, vi befinder os i, kunne præsentere sig under den samme devise; troens grund her nedenunder, himmelhvælvningens studium ovenover, og på denne etage videnskabens græsgang.

Vi kan ikke gå til denne udstilling uden at tænke på, hvordan den gamle bibliotekssal så ud for blot et par år siden, og så sammenligne den med den tilstand, vi idag finder den i, og sende en venlig tanke til dem, der tog initiativet til at få salen restaureret og til dem, der gjorde det praktisk muligt, i første række Velux-fonden med sin betydelige donation, uden hvilken vi givetvis ikke var nået så langt, og som der også idag skal lyde en tak for.

Der er mange kræfter, der har været forenet for at nå det resultat, der nu skal præsenteres. Hvor arbejdskrævende udstillingsarrangementer er, har alle erfaret, der bare har skullet dekorere en enkelt montre - hvor der altid er et par tommer for lidt på den ene led eller for meget på den anden. Og når det som her er et kollektivt arbejde, hvad der jo er en nødvendighed ved et enmæssigt så omfattende arrange-

ment, står og falder resultatet med en effektiv koordination. Vi, der har siddet i udvalget, er alle travle mennesker, der har haft svært ved at overse mere end et lille hjørne ad gangen, men jeg kan i al fald for mit eget vedkommende sige, at jeg hele tiden har følt mig sikker på, at Jesper Düring Jørgensens professionalisme nok skulle få det hele til at føje sig i den sidste ende. Og jeg tør vist også sige, at han har haft et godt bagland i sin afdeling.

Vi, der har siddet i udvalget, har også haft et personligt udbytte af det, der vil overleve udstillingen selv. Dette skal ikke udarte til name-dropping, men som den næstældste i forsamlingen må det være mig tilladt at lette på hatten for vores senior dr. Schepelelm. Så megen lærdom og så ubesværet båret!

Vi ville jo heller ikke gerne, at denne udstilling skulle være tung at gå til, selvom en virkelig fordybelse nok vil stille visse krav til beskueren. Det siger sig selv, at en udstilling af så broget indhold risikerer at falde fra hinanden i detaljer, men så kan man jo være så frimodig at sige, at hvis en besøgende har glæde at de detaljer, han/hun samler op, hvadenten det er bøger, hekse eller udstoppede krokodiller, så kan vi andre jo også være glade, og vi behøver ikke have større ambitioner på beskuerens vegne.

Men det er jo legitimt, om vi har det på udstillingens vegne. Ser vi katalogen igennem og søger efter et nøglebegreb, så støder vi bl.a. på ordet 'autopsi', selvsyn. Tager vi det i lidt vid betydning, finder vi det i astronomien og kartografien, hvor iagttagelsen og den præcise gengivelse fører disse videnskaber frem: det var jo på sin vis også autopsi, når de unge i stigende grad rejste ud og så selv, for ikke at tale om den fælmodigt registrerende milevogn.

Autopsi var det også, når man fra hypoteserne gik til genstandene, hvadenten det nu var oldsager eller andre historiske kilder, eller det var organisk materiale, lige fra de lavere dyr til det menneskelige legeme. Begrebet 'syn' ligger jo også i anvendelsen af ordet 'teater': det anatomiske teater, det astronomiske teater.

For vor tid er det ikke vanskeligt at indse de metodiske fremskridt, som Christian IV's tid kan opvise indenfor de fleste videnskaber mellem himmel og jord. Men når himlen og jorden (for ikke at tale om underjorden) som metafysiske begreber kommer ind i billedet, bliver det noget anderledes: de lyse og de mørke magter var ikke til at spøge med.

Vi møder kulminationen af den lutherske ortodoksi og af hekseprocesserne, selvom jeg nok skal vogte mig for at postulere håndfaste årsagssammenhænge. Og bortset fra enkelte juridiske afhandlinger, der peger frem mod enevælden, er det i det væsentlige de gamle retstraditioner, der dominerer.

Nu hedder jo hele det store udstillingsarrangement "Christian IV og Europa". Der finder vi også nogle modstridende linjer. Fra et paneuropæisk synspunkt er det rimeligt at betragte trosspaltningen som et brud og en ulykke; men når bruddet nu engang var sket, er det jo rimeligt nok, at der måtte bruges tid og kræfter til en selvbesindelse, og at denne tog sig udtryk i en lærebygning, der gjorde det entydigt, hvori den rette tro bestod - med et ord, der for de fleste føles noget negativt ladet, den lutherske ortodoksi. Men vi skal passe på, hvad vi siger, og betænke, at endnu i det 20. århundrede har den babyloniske skøge i Rom været brugt som argument i den danske debat om den europæiske politik.

Selvfølgeilig værnede man troen og gjorde, hvad man kunne, for at imprægnere de unge, der rejste ud, mod skadelige påvirkninger, men ser vi på studierejserne, må det på den anden side erkendes, at man løb risikoen, når der var mulighed for udvik-

Overbibliotekar Torben Nielsen, Universitetsbibliotekets 1. Afdeling, holder åbningstalen ved Chr. IV-udstillingen.

ling i dannelse og erkendelse, det være sig i det katolske Padua eller, hvad der for visse næsten var værre, det calvinske Leiden.

Ligesom vi på spørgsmålet om fremadrettet og bagudrettet i tiden måtte svare med et både-og, så må vi også gøre det på spørgsmålet, om Christian IV's Danmark var europæisk eller provinsielt. Over visse dele af åndslivet er der noget uhjælpelig hjemmestrikket, som vi mere røres end falder i beundring over. På den anden side var latiniteten usvækket i den lærde verden, og vigtigheden af at beherske de levende sprog i de kredse, hvor det var relevant, indså man også, hvad vi bl.a. kan vide fra Ogiers bekendte beretning fra det store bilager. Og her fulgte Christian IV selv godt med.

Det er således et broget billede, udstillingen formidler af en eopke, hvor gammelt og nyt, fint og groft, hjemligt og fremmed lever i en art symbiose. Men er enhver tidsalder i virkeligheden ikke således beskaffen, at overleveret tankegods og ny erkendelse lever side om side og måske endda i kombinationer? Det gjorde det i al fald i vores hovedperson. I kort begreb, og med et nutigt modeord, vil udstillingen demonstrere Christian IV-tidens intellektuelle referencerammer.

Der er sagt og skrevet meget om Christian IV i dette år, og meget forskelligt, og der skal ikke føjes noget til her. Men man kunne passende runde af med slutningslinjerne i et af nationens heltedigte, Henriques' vise om en anden national skikkelse,

nemlig Absalon – så kender De den allesammen: (De må gerne synge med):

*Men agtelse hos alle gode borgere han nød,
og der var kassemangel, dengang han var død.*

Men herregud, det har der jo været så tit, og det lille hus står endnu, for nu at citere en anden af vore gamle konger, og hvorom alting er, ville det ikke have set ud som det gør uden Christian IV.

På dette sted ville det være passende at udbringe et leve for fædrelandet, men jeg foreslår, at vi i stedet i taktfast kor fremsiger kongens valgsprog: REGNA FIRMAT PIETAS!

(Jeg skal så opfordre til, at man drikker et mindebæger for Christian IV – man kan vælge mellem øl, der skænkes af Fonden Christian IV-året, og vin, som Det kongelige Bibliotek lader springe, omend ikke så bogstaveligt som ved visse lejligheder på Christian IV's tid.)

Kinesisk boggave

Tirsdag den 12. januar 1988 var en mærkedag i Orientalisk Afdeling. Rigtig nok har vi gennem tiden modtaget værdifulde gaver fra Den kinesiske Folkerepublik, men dette var første gang i mands minde, at en kinesisk ambassadør gjorde os den glæde personligt at overrække en stor boggave på over 200 bind fra det kinesiske kulturministerium.

Allerede i begyndelsen af december 1987 havde den kinesiske kulturattaché, fru Sun Qifang meddelt os, at den nye ambassadør, Hans excellence hr. Zhang Longhai ønskede at besøge Det kongelige Bibliotek kort efter sin tiltræden for at overrække overbibliotekaren en gave bestående af en lang række kinesiske værker inden for det humanistiske og samfundsvidenskabelige område. En sådan gestus synes på mange måder at understrege den ny udvikling i de kulturelle forbindelser mellem Danmark og Kina, der inden for de seneste år er blevet markant styrket gennem de ikke så få besøg, vi har haft af fremtrædende kinesiske kolleger.

Selve boggaven var ankommet et par dage før, og det gjorde det muligt for os at sørge for, at de forskellige værker blev opstillet på en sådan måde, at det både var tematisk overskueligt og sådan, at de større rigt illustrerede værker kom til deres ret.

Førstebibliotekarene fra de forskellige afdelinger var indbudt til en reception i forbindelse med overrækkelsen. Ambassadøren og overbibliotekaren holdt korte taler, der understregede det fælles ønske om, at den udvikling i de kulturelle forbindelser, der var så godt i gang måtte fortsætte og nå en rig blomstring. Overbibliotekaren fremhævede, at den europæiske og danske interesse for Kina på ingen måde var af ny dato, men at den havde nået et nyt opsving i forbindelse med den nyeste udvikling i Kina. Orientalisk Afdelings konstituerede førstebibliotekar holdt også en kort tale, men den var på kinesisk, og derfor mest til glæde for de ærede gæster.

Efter at alle havde beundret bøgerne, inviterede overbibliotekaren ambassadøren og hans følge til frokost. Der udspillede sig en livlig og uformel diskussion, og vore kinesiske gæster var høflige nok til at sige, at de satte pris ikke alene på selskabet, men også på smørrebrødet.

Ambassadør Zhang Longhai skiltes fra overbibliotekaren og Orientalisk Afdelings konstituerede førstebibliotekar under fælles forsikringer om at gøre vort til at udvikle vore to nationers lovende samarbejde inden for forskningsbiblioteksområdet.

Projekt danske kulturtidsskrifter

En håndsrækning til kulturtidsskrifterne

Inden for de sidste par år har kulturtidsskriftets situation i dagens Danmark været til debat mange steder. Blandt dem, der har beskæftiget sig med dette problem, er "Den Litterære Institution", som i efteråret 1987 havde kulturtidsskriftet som et af hovedemnerne på et arbejds møde på Hald Hovedgård. Her diskuterede man dansk kulturpolitik, bl.a. med udgangspunkt i en rapport fra en til formålet nedsat Tidsskrifts-arbejdsgruppe.

Arbejdsgruppen havde foretaget en rundspørge til en række kulturtidsskrifter om deres situation og på baggrund heraf udarbejdet et forslag om, at Kultur- og Kommunikationsministeriet i en treårig forsøgsperiode burde iværksætte en tidsskriftstøtteordning med 4 mill. kr. årligt til produktionstilskud m.m. Forslaget var inspireret af tilsvarende forsøg i Sverige og andre lande. Der kunne f.eks. gives tidsskriftstøtte i form af en tidsskriftcentral, tidsskriftværksteder og hjælp til selvhjælp ved omlægning af eksisterende støtteordninger. De kulturministerielle repræsentanter på mødet viste interesse for arbejdsgruppens ideer.

En bred strøm af tidsskrifter med engagement inden for de kunstneriske, kulturelle og sociale områder dukker op, men mange af dem går under efter en kort eksistenskamp, når praktiske vanskeligheder tåmer sig op. Denne situation blev allerede i 1985 beskrevet af forfatteren Peter Poulsen, et citat, som siden er blevet benyttet igen og igen: "Litterære tidsskrifter kommer og går, som forelskelser, mindre regelmæssige end tidevandet, selv om de har med bølger i tiden at gøre".

Kulturtidsskrifternes antal er udtryk for bredde og frodighed i kulturlivet og viser, at dansk kulturliv ikke domineres af nogle enkelte etablerede tidsskrifter, der betragtes som vogtere af den gode smag. Men det er en udvikling, der har sin pris i form af mange knuste initiativer.

Inspirationen fra Sverige

Inspireret af Sverige blev det på mødet foreslået, at man i Danmark kunne udsende en katalog over kulturtidsskrifterne for derved at udbrede kendskabet til dem. I Sverige har Statens Kulturråd i samarbejde med Statens Indvandrarverk i 1987 ydet 15,3 mill. svenske kroner i støtte til tidsskrifter, dækkende et bredt spektrum inden for det kulturelle område. I forbindelse hermed blev der udsendt to kataloger over svenske kulturtidsskrifter. Med henvisning hertil efterlystes tilsvarende danske støtteordninger og en tilsvarende lancering af danske kulturtidsskrifter.

Svaret på dette blev, at Det kongelige Bibliotek i samarbejde med Danmarks Biblioteksforening påtog sig at stå for en tilsvarende tidsskriftregistrering her i landet. Baggrunden var enkel nok: Danmarks Biblioteksforening har medvirket i Tids-

skriftsarbejdsgruppens undersøgelse, og Det kongelige Bibliotek har som nationalbibliotek i forvejen et godt overblik over den samlede danske bog- og tidsskriftproduktion. Som national kulturinstitution følte Det kongelige Bibliotek det naturligt at påtage sig en registreringsopgave, der kan være en støtte til det aktuelle kulturliv. Initiativet har fået navnet "Projekt Danske Kulturtidsskrifter".

Udstilling og foreløbig katalog

Et udvalg med deltagelse af de to institutioner har herefter arbejdet med "Projekt Danske Kulturtidsskrifter", hvilket foreløbig har resulteret i en udstilling om kulturtidsskrifterne, som blev vist på Danmarks Biblioteksforenings årsmøde i Odense 24.-25. marts 1988. I forbindelse med udstillingen blev udsendt en foreløbig katalog over aktuelle danske kulturtidsskrifter med titlen "Kend kulturtidsskrifterne!" Den er redigeret af forskningsbibliotekar Lise Hesselager, Det kongelige Bibliotek, bibliotekar Anne-Marie Smith, Det kongelige Bibliotek og afdelingsleder Carsten Frederiksen, Danmarks Biblioteksforening. Ved katalogens færdiggørelse deltog iøvrigt en række medarbejdere fra Danske Afdeling med ekspertise på tidsskriftområdet.

"Kend kulturtidsskrifterne!" indeholder et par hundrede tidsskrifttitler og præsenterer hele spektret. Det vil sige kulturaktiviteterne og deres tidsskrifter i den fulde bredde, kunstnerisk, politisk, religiøst, videnskabeligt og folkeligt - fra de etablerede tidsskrifter til de subkulturelle, fra eksperimentel kunst til ny erkendelse. Afgørende har været, at tidsskrifterne skal være almene i deres sigte, og skal henvende sig til et bredt publikum.

Udstillingen i Odense var en præsentation af tradition og aktualitet, kombineret med en litteratursociologisk analyse. De tidsskrifter, som var blevet indsamlet i forbindelse med rundspørgen, blev fremlagt på udstillingen. En anden del af udstillingen bestod af et repræsentativt udsnit af danske litterære kulturtidsskrifter gennem 200 år, redigeret af forskningsbibliotekar Johanne Slots, Det kongelige Bibliotek. Endelig bestod den af en plancheudstilling, redigeret af Carsten Frederiksen og stud. mag. Lars Strandberg, hvor kulturtidsskriftets aktuelle situation blev belyst på baggrund af undersøgelsen, som "Den Litterære Institution" havde taget initiativ til.

I udstillingsområdet var desuden indrettet et arbejdende værksted, hvor anvendelsen af elektronisk desktop-publishing blev præsenteret af kst. førstebibliotekar Knud Vohn, Det kongelige Bibliotek, i samarbejde med firmaet Macintosh. Desktop-publishing er grafiske programmer, udviklet til mikrodatamater, således at en tidsskriftredaktion med lethed selv kan stå for sætning og omrydning og aflevere et fuldt professionelt produkt til trykning.

Udstillingen åbnedes af Kultur- og kommunikationsminister H.P. Clausen, som udtrykte stor interesse for projektet. Han karakteriserede i sin tale kulturtidsskrifterne som den frodige underskov, hvoraf det øvrige kulturliv henter sin næring. Kulturministeren så positivt på mulighederne for at revidere de eksisterende støtteordninger, men understregede, at en fremtidig støtte måtte have en sådan form, at den virker fremmende for kulturtidsskriftets særkende. Det bør være en støtte, som inspirerer til nye initiativer og ikke cementerer det eksisterende.

Initiativer i 1988

Udstillingen skal i de kommende måneder vises i Århus, Ålborg og København. Den vil blive udvidet med en sektion om de historiske kulturtidsskrifter, redigeret af forskningsbibliotekar Ann Welling, Det kongelige Bibliotek. Det er desuden planen at følge initiativet op med den første egentlige katalog over danske kulturtidsskrifter med omtale og præsentation af det enkelte tidsskrift, herunder oplysninger om priser og abonnementstegning. Herved får tidsskrifterne en samlet lancering, som savnes i dag.

"Projekt Danske Kulturtidsskrifter" kan naturligvis ikke erstatte en mere målrettet tidsskriftstøtte. Uanset om tidsskriftstøtten bliver en realitet eller ej, vil en katalog være en håndsækning til tidsskrifternes udbredelse.

Udover de allerede nævnte har følgende været inddraget i arbejdet: Afdelingsleder Kirsten Grubbe Jensen, Danmarks Biblioteksforening samt fra Det kongelige Bibliotek: førstebibliotekar Jesper Düring Jørgensen og bibliotekskonsulent Steen Bille Larsen (udvalgets koordinator).

Japansk volontør i Bogbinderi og konserveringsværksted

Isamu Sakamoto parat til at papirudfylde et japansk tryk.

Det kongelige Biblioteks Bogbinderi og konserveringsværksted har haft en volontør fra Japan.

Isamu Sakamotos formål var at lære praktiske/teoretiske konserveringsdiscipliner. Opholdet på biblioteket varede fra 1. august 1987 til 27. februar 1988. Det var 7 hektiske måneder for Isamu Sakamoto, der er et meget flittigt og behageligt menneske, så alle på værkstedet har været inddraget i besvarelse af hans videregående spørgsmål.

Isamu Sakamoto har specielt interesseret sig for papirkonservering med papirudfyldningsmaskinen, på japanske materialer. Det var ikke blot givtigt for Isamu Sakamoto, men i høj også for værkstedet. Vi har i den periode, han har arbejdet hér, udviklet specielle fiberblandinger importeret fra Japan. Det har betydet at vi er i stand til at behandle orientalske materialer med en meget større viden end før.

Isamu Sakamoto er nu rejst hjem som Japans første professionelle papirudfylder.

Skuespillerinden Mille Eiberg 1926.

Forfatteren Richard Gandrup 1933.

Skuespilleren Erling Schroeder 1930.

Professor, dr.phil. & jur. Franz Blatt
1932.

Alle fotografert af Thomas Pedersen
(1900-1975), Århus. - Erhvervet til Kort-
og Billedafdelingen

Erhvervelser

Danske Afdeling

[Ph. Melanchton:] *Instructio visitationis Saxonicae*. Transl. a Jo. Bugenhagio. Wittenberg: Jos. Clug, 1539. Anden udgave på latin af 'Unterricht der Visitatoren an die Pfarrherrn', den første protestantiske pastoralteologi. Den latinske oversættelse er foretaget af den tyske reformator Johann Bugenhagen (1485-1558) til brug for den danske kirke.

Niels Hemmingsen: *Cesta Ziwota wecného... Létha Páne* 1587. Tjekkisk oversættelse af Niels Hemmingsens 'Via vitae'. En gammel optegnelse af Werlauff om, at der skulle findes en oversættelse til tjekkisk af Niels Hemmingsens (1513-1600) værk 'Via vitae' bad en låner Danske Afdeling om at verificere. Med bistand af bibliotekets slaviske fagreferent Paul Flandrup lykkedes det at lokalisere et bevaret eksemplar i Prag, hvorfra en mikrofilm nu er erhvervet.

Håndskriftafdelingen

Gæstebog fra Falster med indførsler og tegninger af danske kunstnere og tyske flygtninge 1930-1959.

Breve til filminstruktøren Johan Jacobsen fra danske forfattere.

Forfatteren H.C. Emmerik-Hansens efterladte papirer - bl.a. en række utrykte oversættelser af russiske dramer.

Forfatteren Mogens Klitgaards efterladte papirer.

En større samling breve vekslede mellem familierne Thiele og Holten, især centrerede omkring forfatteren Just Mathias Thiele. Håndskriftafdelingen har i forvejen en betydelig del af kredsens korrespondance. Jvf. iøvrigt artiklen af Jan Rasmussen.

Edvard Brandes bibliografi 1875 - 1922 ved Morten Borup, samt brevskriverliste til Edvard Brandes' arkiv - ved Kristian Hvidt, jvf. dennes biografi Edvard Brandes, Portræt af en radikal blæksprutte, 1987, som findes præsenteret andetsteds i MAGASIN.

Breve til læreren og kritikeren Karl O. Andersen, samt materiale vedrørende Studentersamfundet omkring 1950.

Breve til familien Melchior 1867-1920, samt et brev fra Louise Melchior til H.C. Andersen 21. maj 1868.

Kobberstikkeren G.L. Lahdes to stambøger. Med illustrationer af blandt andre C.D. Friedrich, Bertel Thorvaldsen, C.W. Eckersberg o.m.fl.

Korrespondance mellem Nis Petersen og forskellige, samt mindre manuskripter af Nis Petersen.

Nogle efterladte manuskripter af Marcus Lauesen.

Martin A. Hansen: Manuskript til "Løberen", tr. 1949.

Dea Trier Mørch: Manuskripter til - d.v.s. forskellige versioner af - "Da jeg opdagede Amerika", tr. 1986.

Breve til Ivan Malinowski 1974-85.

Breve fra og til billedkunstneren Elise Konstantin-Hansen (1858-1946).

Harald Giersing: 80 breve til maleren Siegfried Neuhaus; andre breve til Neuhaus, samt dennes manuskripter og erindringer.

Erik Stinus: Manuskripter, breve og scrapbøger m.m. 1956-1988.

Overbibliotekar Vibeke Ammundsens og direktør Johs. Ammundsens efterladte papirer.

Desuden har afdelingen erhvervet en række andre samlinger og enkelte papirer. Opmærksomheden henledes på, at nogle af de nyerhvervede sager af forskellige årsager må holdes utilgængelige indtil videre.

Judaistisk Afdeling

Fra læge E. Feigenberg og hustru har Judaistisk Afdeling modtaget en samling hebraisk litteratur som gave, heriblandt den fjemte facsimileudgave af MACHSOR LIPSIAE, en liturgisk cyklus for alle årets jødiske helligdage. Det rigt illumerede håndskrift beror i Universitäts-Bibliothek, Leipzig. Facsimileudgaven, som består af 68 plancher i storfolio, er udgivet af Edition Leipzig, 1964. Til værket medfølger et videnskabeligt kommentarbind skrevet af blandt andre professor Bezalel Narkiss, Jerusalems Universitet.

Kort- og Billedafdelingen

Billedsamlingen:

En større samling vedrørende familierne Boisen og Bardenfleth.

En samling portrætter af kunstnere m.m. fotograferet ca. 1930 af Thomas Pedersen, Århus.

6 album med fotografier fra Det fjerne Østen 1920-30'erne med relation til Store nordiske Telegrafsekskab. Fra H.H. Scherfig-Jensen.

En samling billeder vedrørende Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring, samt af kunstnere, der har haft kontakt med A.U.'s kunstforening. Fra kontorchef R. Budde.

Et fotoalbum m.v. hidrørende fra Elise Brandes f. Rustad. Fra Edith Walmod.

En samling fotoalbums m.v., der har tilhørt professor, dr.theol. Aage Bentzen, der bl.a. indeholder billeder fra studieophold i Tyskland og England 1921-23, og fra Palæstina 1924 ved Deutsches evangelisches Institut für Altertumswissenschaft des heiligen Landes. Fra forskningsbibliotekarerne Ruth Bentzen og Ingrid Ilsøe.

Christianssted, 1851, akvarel udført af søofficeren P. Seidelin, der 1850-51 var næstkommanderende i briggen Mercurius på togtet til Vestindien.

En samling billeder vedr. familierne Alberti, Gundorph, Heidenheim og Stürup. Fra kommunaldirektør Gregers Hansen.

En samling portrætter vedr. familierne Glückstädt, Lester, Levig og Raffel. Fra fru Lester.

Der er i perioden tillige erhvervet fotografier taget af bl.a. Bror Bernild, Ole Haupt, Hussein Shehadeh.

Akvarel fra Christiansted 1851, udført af søofficeren P. Seidelin, der 1850-51 var næstkommanderende på briggen Mercurius på toget til Vestindien. - Erhvervet til Kort- og Billedafdelingen.

Kaptajnløjtnant, senere kommandør Peter Anton Seidelin (1814-1872). Fotografi ca. 1853. - Kort- og Billedafdelingen.

Orientalisk Afdeling

Den 12. januar 1988 overrakte den kinesiske ambassadør, hr. Zhang Longhai overbibliotekaren en stor bog gave til Orientalisk Afdeling. Gaven, der kommer fra det kinesiske Kulturministerium, omfatter mere end 200 kinesiske værker indenfor væsentlige områder af humaniora og samfundsvidenskaber.

Orientalisk Afdeling har fra fru Ørkild modtaget en række værker på kinesisk og vesterlandske sprog indsamlet af hendes nu afdøde mand, ekspeditionssekretær Leif Ørkild, der nærrede en levende interesse for kinesisk sprog og kultur.

Udenlandske Afdeling

The South Asian and Burma retrospective bibliography (SABREB). Stage 1: 1556-1800. Comp. by Graham Shaw. The British Library 1987. På grundlag af bestanden i en lang række biblioteker beskrives i kronologisk rækkefølge knap 1800 publikationer trykt hovedsagelig i Indien og på Ceylon (Sri Lanka). Også Det kongelige Bibliotek har været leverandør til bibliografien, der har særlig interesse ved at registrere alle kendte tryk udgivet af den danske mission i Trankebar. Fra 1712 til 1800 har missionstrykkeriet udsendt 338 publikationer på mangfoldige sprog - portugisisk, hollandsk, engelsk, tysk, dansk og tamil - og udgiveren karakteriserer i indledningen trykkeriet som "the longest-lived and most prolific of all 18th-century presses in South Asia".

Personalia

Førstebibliotekar Ulf Haxen deltog 5.-10. januar 1988, inviteret af Oxford og Exeter universiteter (henholdsvis Institute of Oriental Studies og Department of Romance Philology) i Symposium ved Exeter universitet. Emnet bevægede sig indenfor hebraisk og arabisk middelalderlitteratur. Foredragene udkommer i symposiets Proceedings ultimo 1988; udpeget til formand for censorkorpset ved Københavns Universitets Institut for orientalsk filologi; besøgte Darmstadt Landes- und Hochschulbibliothek med henblik på udgivelse af et dansk-jødisk håndskrift i facsimile. Det pågældende håndskrift blev overdraget Darmstadt biblioteket af daværende overrabbiner i København, Abraham Wolff i 1860 som en erkendtlighed til sin fødeby. Håndskriftet blev skrevet og illumineret af en polsk-jødisk indvandrer i København 1759.

Bibliotekar Karen Hjort Eriksen deltog 25.-26. marts 1988 i BF's statsgruppes seminar "Statens biblioteker - arbejdspladser og serviceinstitutioner" på Kildegården, Tisvildeleje.

Bibliotekar Karen Høgsberg deltog 3.-4. februar 1988 i DF's internatmøde "Omstilling - planlægning" på Nyborg Strand.

Førstebibliotekar Olga Porotnikoff deltog 3. marts 1988 i CCL-seminar, arrangeret af Dansk Standardiseringsråd, Bibliotekstilsynet og Forskningsbibliotekernes

Fra Elise Brandes' fotoalbum: Elise og Edvard Brandes på ferie i Norge. Billedhuggerinden Elise Brandes f. Rustad blev gift med Edvard Brandes i 1900. - Erhvervet til Kort- og Billedafdelingen.

edb-kontor på Hotel Scandinavia. Seminarets titel var: CCL - fra nu af eet alment søgesprog.

Forskningsbibliotekar Stig Rasmussen er 12. februar 1988 valgt til formand for Forskningsbibliotekarenes Samråd.

Kst. førstebibliotekar Kirsten Rønbøl Lauridsen er 1. januar 1988 indtrådt i Dansk Magisterforenings hovedbestyrelse; er genvalgt som censorformand ved Århus Universitets Østasiatiske Institut.

Førstebibliotekar Annika Salomonsen deltog 3.-4. februar 1988 i styringsgruppen for NOSP i Helsingfors.

Overassistent Else-Grethe Jensen og bibliotekar Niels Offersen har fra 9.-16. december 1987 været på tjeneste- og studierejse i USA i Library Company, Philadelphia, og Congress Library, Washington.

Førstebibliotekar Jesper Düring Jørgensen og forskningsbibliotekar Ann Welling er indtrådt i DANDOKs nyoprettede referencegruppe for humanistisk information og dokumentation.

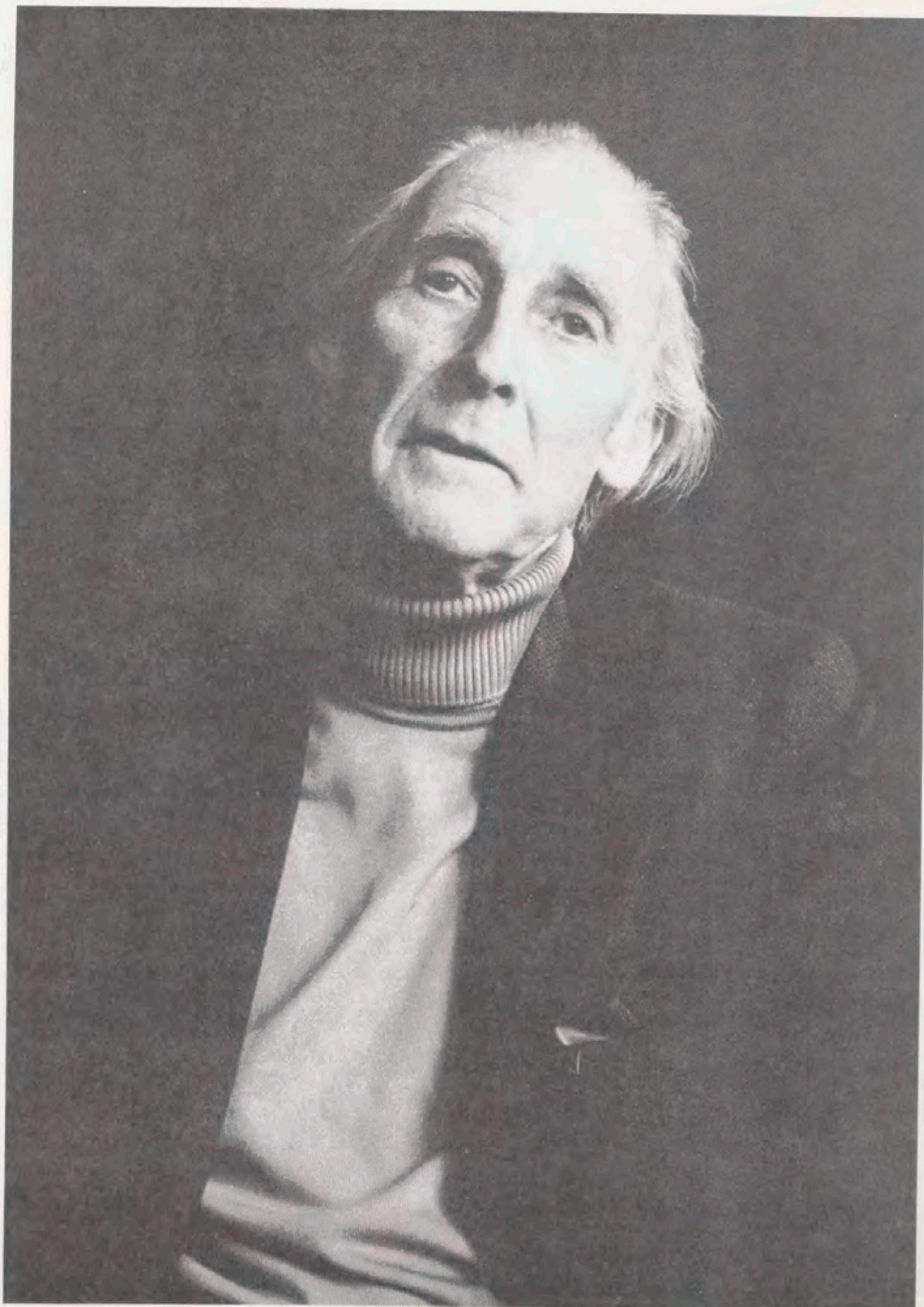
Forskningsbibliotekar Paul Flandrup og assistent Boris Weil deltog 2.-4. marts 1988 i konferencen Den kreative intelligentsias rolle i reformprocessen i Sovjetunionen og de fremtidige perspektiver, på Louisiana, Humlebæk.

Forskningsbibliotekar Lise Hesselager og bibliotekar Anne-Marie Smith deltog 24.-25. marts 1988 i forbindelse med Projekt Danske Kulturtidsskrifter i Danmarks Biblioteksforenings årsmøde i Odense.

Førstebibliotekar Ib Rønne Kejlbo og bibliotekar Inger Uldal deltog 18. marts 1988 i et én-dags seminar på RUC om "Kortlægning af landskab, miljø og ressourcer i u-lande". Seminaret blev afholdt i samarbejde mellem Dansk Kartografisk Selskab og Institut for geografi, samfundsanalyse og datalogi.

Elise Brandes på havetrappen til villaen i Skjoldsgade. - Fra Elise Brandes' fotoalbum, erhvervet til Kort- og Billedafdelingen.

Den engelske fotograf Bill Brandt (1904-1983), fotograferet 1976 af Petr Tausk (1927-1988) . - Erhvervet til Kort- og Billedafdelingen.